Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

BANK ASOSIY VOSITALARINING HISOBI. AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA TARTIBI

Ro'ziboyev Behruz
Samarqand iqtisodiyot va
servis instituti talabasi
Esanov Oybek Madatovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya
hisobi va audit kafedrasi kata o'qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24014932

ANNOTATSIYA. Mazkur maqolada tijorat banklarida asosiy vositalar hisobini tashkil etish, ularning qiymatini buxgalteriya hisobida to'g'ri aks ettirish hamda amortizatsiya hisoblashning iqtisodiy va uslubiy jihatlari yoritilgan. Bank faoliyatida asosiy vositalarning o'rni, ulardan foydalanish samaradorligi va qiymatining vaqt davomida o'zgarishini hisobda to'g'ri ifodalash masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Shuningdek, asosiy vositalar amortizatsiyasini hisoblashning to'g'ri chiziqli, kamayib boruvchi qoldiq va ishlab chiqarish hajmiga mutanosib usullari, ularning qo'llanish xususiyatlari hamda moliyaviy hisobot ko'rsatkichlariga ta'siri tahlil qilingan. Amortizatsiya usulini tanlashda asosiy vositaning foydali xizmat muddati, iqtisodiy naf keltirish xususiyati va undan foydalanish intensivligini hisobga olish zarurligi asoslab berilgan. Tadqiqot yakunida banklarda asosiy vositalar hisobining aniqligi va shaffofligini oshirish, amortizatsiya hisoblash jarayonini takomillashtirish hamda moliyaviy axborotlarning ishonchliligini ta'minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ilgari surilgan.
Kalit so'zlar: tijorat banklari, asosiy vositalar, buxgalteriya hisobi, amortizatsiya, amortizatsiya usullari, boshlang'ich qiymat, foydali xizmat muddati, qoldiq qiymat, moliyaviy hisobot, asosiy vositalardan foydalanish samaradorligi.

ANNOTATION. This article examines the organization of accounting for fixed assets in commercial banks, the proper recognition of their value in accounting records, and the economic and methodological aspects of depreciation calculation. Particular attention is paid to the role of fixed assets in banking operations, the efficiency of their utilization, and the accurate reflection of changes in their value over time in accounting records. Furthermore, the article analyzes the principal methods of depreciation, including the straight-line method, the diminishing balance method, and the units of production method, focusing on their application characteristics and their impact on financial statement indicators. The study substantiates the importance of considering the useful life of fixed assets, their expected pattern of generating economic benefits, and the intensity of their utilization when selecting an appropriate depreciation method. Based on the findings, scientific and practical recommendations are proposed to improve the accuracy and transparency of fixed asset accounting in banks, enhance depreciation calculation procedures, and ensure the reliability of financial information.
Keywords: commercial banks, fixed assets, accounting, depreciation, depreciation methods, initial cost, useful life, residual value, financial statements, efficiency of fixed asset utilization.

АННОТАЦИЯ. В статье рассматриваются вопросы организации бухгалтерского учёта основных средств в коммерческих банках, правильного отражения их стоимости в учётной системе, а также экономические и методологические аспекты начисления амортизации. Особое внимание уделяется роли основных средств в банковской деятельности, эффективности их использования и корректному отражению изменений их стоимости с течением времени в бухгалтерском учёте. Кроме того, анализируются основные методы начисления амортизации, включая линейный метод, метод уменьшаемого остатка и метод пропорционально объёму произведённой продукции, рассматриваются особенности их применения и влияние на показатели финансовой отчётности. Обосновывается необходимость учёта срока полезного использования основных средств, характера ожидаемого получения экономических выгод и интенсивности их эксплуатации при выборе соответствующего метода начисления амортизации. По результатам исследования предложены научно-практические рекомендации, направленные на повышение точности и прозрачности учёта основных средств в банках, совершенствование порядка начисления амортизации и обеспечение достоверности финансовой информации.

Ключевые слова: коммерческие банки, основные средства, бухгалтерский учёт, амортизация, методы начисления амортизации, первоначальная стоимость, срок полезного использования, остаточная стоимость, финансовая отчётность, эффективность использования основных средств.

KIRISH. Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklari faoliyatining barqarorligi nafaqat moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, balki bank infratuzilmasi va moddiy-texnik bazasidan oqilona foydalanishga ham bog‘liq. Bank xizmatlarini uzluksiz ko‘rsatish, operatsion jarayonlarni tashkil etish hamda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy qilishda binolar, inshootlar, kompyuter texnikasi, transport vositalari va boshqa asosiy vositalar muhim o‘rin tutadi. Shu sababli ularning mavjudligi, holati, qiymati va foydalanish samaradorligi to‘g‘risidagi ishonchli axborot bank boshqaruvi uchun muhim iqtisodiy ahamiyat kasb etadi.

Asosiy vositalar hisobini to‘g‘ri tashkil etish ularni tan olish, dastlabki qiymatini shakllantirish, keyingi baholash, hisobdan chiqarish hamda moliyaviy hisobotda haqqoniy aks ettirish jarayonlarining izchil yuritilishini talab qiladi. Mazkur jarayonning muhim tarkibiy qismi amortizatsiya hisoblanadi. Amortizatsiya asosiy vositaning amortizatsiyalanadigan qiymatini uning foydali xizmat muddati davomida tizimli ravishda xarajatlarga o‘tkazish orqali aktiv qiymatining iste’mol qilinishini hisobda ifodalaydi. Uni hisoblash usuli va tartibi bankning davr xarajatlari, aktivlarning balans qiymati hamda moliyaviy natijalari ko‘rsatkichlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Amortizatsiya usulini tanlashda asosiy vositadan kutilayotgan iqtisodiy nafning iste’mol qilinish xususiyati, foydalanish intensivligi va foydali xizmat muddati e’tiborga olinishi lozim. Biroq amaliyotda turli toifadagi aktivlar uchun maqbul usulni belgilash, hisob siyosatida yagona va izchil yondashuvni ta’minlash hamda hisob ma’lumotlarining ishonchliligini oshirish masalalari dolzarbligicha qolmoqda. Ayniqsa, bank aktivlari tarkibida texnologik vositalar va raqamli infratuzilma obyektlarining ulushi ortib borayotgan sharoitda ularning xizmat muddatini asosli belgilash va amortizatsiya xarajatlarini iqtisodiy mazmuniga muvofiq taqsimlash masalasi yanada muhimlashadi. Bu esa asosiy vositalar hisobini amaldagi buxgalteriya hisobi talablari bilan uyg‘un holda tashkil etish zaruratini kuchaytiradi.

Shu nuqtayi nazardan, mazkur maqolaning maqsadi tijorat banklarida asosiy vositalar hisobini yuritishning muhim jihatlarini o‘rganish, amortizatsiya hisoblash usullari va tartibini tahlil qilish hamda ushbu jarayonni takomillashtirishga doir ilmiy-amaliy yondashuvlarni asoslashdan iborat.

ASOSIY QISM. Tijorat banklarida asosiy vositalar hisobi bankning mol-mulkini nazorat qilish, aktivlardan foydalanish samaradorligini baholash va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta’minlashga xizmat qiluvchi muhim hisob yo‘nalishlaridan biridir. Asosiy vositalar bank tomonidan xizmat ko‘rsatish, ma’muriy va operatsion faoliyatni amalga oshirish jarayonida uzoq muddat foydalaniladigan moddiy aktivlarni ifodalaydi. Ularning tarkibiga bank binolari, inshootlar, mebel va ofis jihozlari, kompyuter texnikasi, server uskunalari, transport vositalari, muhandislik-kommunikatsiya tizimlari hamda boshqa uzoq muddatli moddiy obyektlar kiradi. Mazkur aktivlarning iqtisodiy ahamiyati shundaki, ular bank xizmatlarini ko‘rsatish uchun zarur shart-sharoit yaratish bilan birga, operatsion faoliyatning uzluksizligini ham ta’minlaydi.

Asosiy vositalarni buxgalteriya hisobida aks ettirish, avvalo, ularni aktiv sifatida tan olish mezonlariga rioya etishni talab qiladi. Bunda obyekt bank tomonidan nazorat qilinishi, undan kelgusida iqtisodiy naf olinishi kutilishi va qiymatini ishonchli baholash imkoniyati mavjud bo‘lishi muhim hisoblanadi. Aktiv dastlab hisobga olinayotganda uning boshlang‘ich qiymati shakllantiriladi. Ushbu qiymat, odatda, sotib olish narxi, qaytarilmaydigan soliqlar, bojxona to‘lovlari hamda aktivni foydalanishga tayyor holatga keltirish bilan bevosita bog‘liq xarajatlardan tarkib topadi. Demak, asosiy vositaning boshlang‘ich qiymatini to‘g‘ri aniqlash keyingi hisob jarayonlari, jumladan, amortizatsiya summasini hisoblash uchun ham muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

Asosiy vositalar hisobini samarali tashkil etishda ularning analitik hisobi alohida ahamiyatga ega. Har bir obyekt bo‘yicha inventar raqami, foydalanishga topshirilgan sana, joylashgan manzili, moddiy javobgar shaxs, boshlang‘ich qiymati, foydali xizmat muddati va hisoblangan amortizatsiya summasi to‘g‘risidagi ma’lumotlar shakllantirilishi lozim. Bunday yondashuv aktivlarning saqlanishini nazorat qilish, ularning haqiqiy holatini baholash va foydalanishdan chiqarish bilan bog‘liq qarorlarni asoslash imkonini beradi. Shu bilan birga, davriy inventarizatsiya natijalarini buxgalteriya ma’lumotlari bilan solishtirish hisobdagi tafovutlarni aniqlash va mulkiy nazoratni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Asosiy vositalar qiymatini ularning foydali xizmat muddati davomida xarajatlarga tizimli ravishda taqsimlash amortizatsiya orqali amalga oshiriladi. Amortizatsiya aktivning amortizatsiyalanadigan qiymatini, ya’ni boshlang‘ich yoki tegishli qayta baholangan qiymati bilan tugatish qiymati o‘rtasidagi farqni, foydali xizmat muddati davomida hisob davrlariga taqsimlash jarayonidir. Bunda amortizatsiya hisoblash aktivning bozor qiymatini aniqlash bilan bir xil tushuncha emas. Uning asosiy vazifasi aktivdan foydalanish natijasida iqtisodiy nafning iste’mol qilinishini tegishli davr xarajatlarida aks ettirishdan iborat.

Amortizatsiya hisoblashning bir necha usullari mavjud bo‘lib, ularni tanlash aktivdan foydalanish xususiyatlariga bog‘liq. Birinchi usul — to‘g‘ri chiziqli usul. Ushbu yondashuvda amortizatsiyalanadigan qiymat aktivning foydali xizmat muddati davomida teng miqdorlarda taqsimlanadi. Mazkur usul hisob-kitoblarning soddaligi, tushunarliligi va davrlar kesimida xarajatlarning barqaror taqsimlanishi bilan ajralib turadi. Masalan, bank tomonidan 120 million so‘m qiymatida sotib olingan, tugatish qiymati 10 million so‘m va foydali xizmat muddati 5 yil deb belgilangan uskuna bo‘yicha yillik amortizatsiya summasi 22 million so‘mni tashkil etadi. Ushbu usul bank binolari, mebel va foydalanish samarasi davrlar bo‘yicha nisbatan bir tekis shakllanadigan boshqa aktivlar uchun maqsadga muvofiq bo‘lishi mumkin.

Ikkinchi usul — kamayib boruvchi qoldiq usuli bo‘lib, bunda amortizatsiya summasi aktivning davr boshidagi balans qiymatiga belgilangan amortizatsiya me’yorini qo‘llash orqali aniqlanadi. Natijada foydalanishning dastlabki yillarida amortizatsiya xarajatlari yuqoriroq, keyingi yillarda esa nisbatan pastroq bo‘ladi. Ushbu usul qiymati va texnologik ahamiyati vaqt o‘tishi bilan tezroq pasayadigan ayrim aktivlar, xususan, kompyuter texnikasi va maxsus elektron uskunalar uchun asosli bo‘lishi mumkin. Biroq uni qo‘llashda aktivning real foydalanish xususiyati, tugatish qiymati va amaldagi hisob siyosati talablarini hisobga olish zarur.

Uchinchi usul — ishlab chiqarish hajmiga mutanosib usul bo‘lib, unda amortizatsiya aktivdan foydalanishning haqiqiy hajmiga qarab hisoblanadi. Bunda ish soatlari, bajarilgan operatsiyalar yoki boshqa tegishli foydalanish ko‘rsatkichlari mezon sifatida olinishi mumkin. Bank faoliyatida ushbu usul barcha asosiy vositalarga birdek tatbiq etilmaydi. Biroq foydalanish intensivligini aniq o‘lchash mumkin bo‘lgan ayrim texnik qurilmalar uchun uning qo‘llanishi iqtisodiy jihatdan asosli bo‘lishi mumkin. Demak, amortizatsiya usulini tanlashda faqat hisoblash qulayligi emas, balki aktivdan olinadigan iqtisodiy nafning qanday iste’mol qilinishi ham asosiy mezon bo‘lishi lozim.

Amortizatsiya hisobining to‘g‘ri tashkil etilishi bankning moliyaviy natijalariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Amortizatsiya xarajatlari tegishli davrda foyda ko‘rsatkichiga ta’sir etishi bilan birga, asosiy vositalarning balans qiymatini ham o‘zgartiradi. Shu sababli foydali xizmat muddatini asossiz belgilash, amortizatsiya usulini noto‘g‘ri tanlash yoki hisoblash jarayonida xatolarga yo‘l qo‘yish moliyaviy hisobotlarda noto‘g‘ri axborot shakllanishiga olib kelishi mumkin. Shuningdek, asosiy vositalarning jismoniy eskirishi bilan bir qatorda ma’naviy eskirishi, texnologik yangilanish va ulardan foydalanish sharoitlarining o‘zgarishi ham hisob siyosatini qayta ko‘rib chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

Tadqiqot nuqtayi nazaridan, banklarda asosiy vositalar hisobini takomillashtirishning muhim yo‘nalishlari sifatida aktivlar reyestrini elektron shaklda yuritish, inventarizatsiya jarayonlarini raqamlashtirish, foydali xizmat muddatlarini muntazam qayta ko‘rib chiqish va amortizatsiya hisob-kitoblarini avtomatlashtirishni ko‘rsatish mumkin. Bundan tashqari, aktivlarni ularning vazifasi, foydalanish intensivligi va texnologik xususiyatlariga ko‘ra guruhlash amortizatsiya usulini iqtisodiy jihatdan asosli tanlashga yordam beradi. Bunday chora-tadbirlar buxgalteriya axborotining aniqligi, operatsion nazorat samaradorligi va bank resurslaridan oqilona foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

NATIJALAR. Tadqiqot davomida tijorat banklarida asosiy vositalar hisobini tashkil etish va amortizatsiya hisoblash jarayonining iqtisodiy mazmuni hamda amaliy ahamiyati tahlil qilindi. O‘rganishlar natijasida asosiy vositalar hisobi faqat bankka tegishli moddiy aktivlarning qiymatini qayd etish bilan cheklanmasligi, balki ularning foydalanish holati, iqtisodiy resurs sifatidagi imkoniyatlari va kelgusidagi xarajatlarni asosli rejalashtirish bilan ham bevosita bog‘liqligi aniqlandi.

Birinchidan, asosiy vositalarning boshlang‘ich qiymatini shakllantirishda aktivni sotib olish va foydalanishga tayyor holatga keltirish bilan bog‘liq xarajatlarni to‘g‘ri hisobga olish keyingi hisob-kitoblarning aniqligini belgilovchi muhim omil ekanligi asoslandi. Boshlang‘ich qiymatdagi xatoliklar amortizatsiya summasi, qoldiq qiymat va moliyaviy hisobot ko‘rsatkichlarining noto‘g‘ri shakllanishiga sabab bo‘lishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, har bir aktiv bo‘yicha dastlabki hujjatlarni tizimli yuritish va analitik hisob ma’lumotlarini muntazam yangilab borish zarurligi aniqlandi.

Ikkinchidan, amortizatsiya usulini tanlashda asosiy vositaning turi va foydali xizmat muddati bilan bir qatorda, undan olinadigan iqtisodiy nafning vaqt davomida iste’mol qilinish xususiyatini hisobga olish lozimligi belgilandi. To‘g‘ri chiziqli usul foydalanish samarasi davrlar bo‘yicha nisbatan bir tekis

shakllanadigan aktivlar uchun, kamayib boruvchi qoldiq usuli esa dastlabki davrlarda ko‘proq iqtisodiy naf keltiradigan aktivlar uchun maqsadga muvofiq hisoblanadi. Ishlab chiqarish hajmiga mutanosib usuldan esa foydalanish intensivligini tegishli ko‘rsatkichlar orqali o‘lchash mumkin bo‘lgan aktivlarda foydalanish mumkin. Demak, barcha asosiy vositalarga bir xil amortizatsiya usulini qo‘llash har doim ham ularning iqtisodiy xususiyatlarini to‘liq aks ettirmaydi.

Uchinchidan, amortizatsiya hisoblash tartibi bankning moliyaviy natijalari va aktivlar qiymatiga ta’sir etuvchi muhim omil ekanligi aniqlandi. Amortizatsiya xarajatlarining davrlar bo‘yicha taqsimlanishi moliyaviy natijalar dinamikasida aks etadi. Shu sababli foydali xizmat muddati, tugatish qiymati va amortizatsiya usulini belgilashda iqtisodiy asoslangan yondashuvga rioya qilish moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligini ta’minlash uchun muhim hisoblanadi.

To‘rtinchidan, banklarda asosiy vositalar hisobini takomillashtirishda raqamli nazorat mexanizmlaridan foydalanish muhim yo‘nalish sifatida belgilandi. Xususan, aktivlarning elektron reyestrini shakllantirish, inventarizatsiya natijalarini buxgalteriya ma’lumotlari bilan avtomatik solishtirish, amortizatsiya hisob-kitoblarini avtomatlashtirish hamda foydali xizmat muddatlarini davriy qayta baholash hisob jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Beshinchidan, asosiy vositalardan foydalanish samaradorligini baholashda faqat ularning balans qiymati va hisoblangan amortizatsiya summasiga tayanish yetarli emasligi asoslandi. Bunda aktivlarning texnik holati, foydalanish darajasi, operatsion jarayonlarga qo‘shayotgan hissasi va ularni saqlash bilan bog‘liq xarajatlarni ham kompleks baholash talab etiladi. Mazkur yondashuv banklarda aktivlarni yangilash, ta’mirlash yoki foydalanishdan chiqarish bo‘yicha boshqaruv qarorlarini iqtisodiy jihatdan asoslash imkonini beradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari tijorat banklarida asosiy vositalar hisobini takomillashtirish o‘zaro bog‘liq uchta yo‘nalishni — aktivlarni to‘g‘ri baholash, amortizatsiya usullarini iqtisodiy asosda tanlash va hisob jarayonlarini raqamlashtirishni kompleks ravishda rivojlantirishni talab etishini ko‘rsatdi. Ushbu yo‘nalishlarning uyg‘un amalga oshirilishi bank aktivlari to‘g‘risidagi axborotning aniqligi, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun zarur shart-sharoit yaratadi.

XULOSA. O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, tijorat banklarida asosiy vositalar hisobini to‘g‘ri tashkil etish bank faoliyatining uzluksizligini ta’minlash, mavjud aktivlardan oqilona foydalanish va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Asosiy vositalarning boshlang‘ich qiymatini shakllantirish, foydali xizmat muddatini belgilash, amortizatsiya hisoblash va aktivlarning qoldiq qiymatini moliyaviy hisobotlarda haqqoniy aks ettirish yagona hisob jarayonining o‘zaro uzviy bog‘liq tarkibiy qismlari hisoblanadi. Ayniqsa, amortizatsiya usulini tanlashda aktivning texnik xususiyatlari, foydalanish intensivligi va iqtisodiy naf keltirish davriyligini hisobga olish zarur. Shu sababli tijorat banklarida barcha asosiy vositalarga bir xil amortizatsiya yondashuvini qo‘llash o‘rniga, ularning individual xususiyatlaridan kelib chiqadigan iqtisodiy jihatdan asoslangan usullarni tanlash maqsadga muvofiqdir. Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, banklarda asosiy vositalar hisobini takomillashtirish bo‘yicha bir qator amaliy takliflarni ilgari surish mumkin. Birinchidan, har bir asosiy vosita bo‘yicha boshlang‘ich qiymat, tugatish qiymati, foydali xizmat muddati va amortizatsiya usuli to‘g‘risidagi ma’lumotlarni yagona elektron reyestrda shakllantirish hamda muntazam yangilab borish lozim. Ikkinchidan, amortizatsiya usulini belgilashda aktivning iqtisodiy naf keltirish xususiyatiga ustuvor

ahamiyat berish, foydali xizmat muddati va tugatish qiymatini esa tegishli texnik hamda iqtisodiy asoslar bilan belgilash zarur. Uchinchidan, asosiy vositalar inventarizatsiyasini raqamli texnologiyalar asosida tashkil etish, inventarizatsiya natijalarini buxgalteriya hisobi ma'lumotlari bilan muntazam solishtirish orqali aktivlar ustidan nazoratni kuchaytirish tavsiya etiladi. To‘rtinchidan, amortizatsiya hisob-kitoblarini avtomatlashtirish va bu jarayonni bankning buxgalteriya axborot tizimlari bilan integratsiyalash hisobdagi inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirish hamda axborot almashinuvining tezkorligini oshirish imkonini beradi. Beshinchidan, asosiy vositalardan foydalanish samaradorligini baholashda ularning balans qiymati bilan cheklanmasdan, texnik holati, foydalanish darajasi, ta'mirlash xarajatlari va bank operatsiyalariga qo‘shayotgan hissasini ham inobatga olish maqsadga muvofiq. Shuningdek, asosiy vositalarning texnologik eskirishi va ulardan foydalanish sharoitlaridagi o‘zgarishlarni hisobga olgan holda, foydali xizmat muddati hamda amortizatsiya hisob-kitoblarini davriy ravishda qayta ko‘rib chiqish lozim. Umuman olganda, mazkur takliflarning izchil amalga oshirilishi tijorat banklarida asosiy vositalar hisobining shaffofligi va aniqligini oshirish, aktivlardan foydalanish bo‘yicha boshqaruv qarorlarini iqtisodiy jihatdan asoslash hamda moliyaviy axborotlarning ishonchliligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Natijada banklarning moddiy-texnik resurslarini boshqarish sifati yaxshilanib, uzoq muddatli operatsion barqarorlikni ta'minlash uchun zarur hisobiy va tashkiliy asoslar shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Esanov, O. M., & Normurodova, Z. O. (2026). Banklarda asosiy vositalar va nomoddiy aktivlar hisobi. Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali, 10(2), 919–923. https://worldlyjournals.com/index.php/ituy/article/view/28368
2. Xudaynazarova, D. G., & Mamadiyev, J. T. (2025). Buxgalteriyaning asosiy vositalar hisobi va uning ahamiyati. Research and Implementation, 3(9), 34–40. https://rai-journal.uz/index.php/rai/article/view/1549
3. Nematova, D. (2024). Asosiy vositalarga oid BHXS va MHXSlar maqsadi va amaliyotda qo‘llanilishi. Green Economy and Development, 2(7). https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/journal/index.php/GED/article/view/2530
4. Ibragimov, A. K., Marpatov, M. D., & Rizaev, N. Q. (2010). Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi [O‘quv qo‘llanma]. Moliya.
5. O‘zbekiston Respublikasi. (2016, 13-aprel). Buxgalteriya hisobi to‘g‘risida: O‘RQ-404-son Qonun. https://lex.uz/docs/-2931253
6. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki boshqaruvi. (2021, 18-noyabr). Tijorat banklarida buxgalteriya hisobining hisobvaraqlar rejasini tasdiqlash to‘g‘risida: 20/4-son qaror (ro‘yxat raqami 3336). https://lex.uz/uz/acts/-5744540